

Saksbehandler: Per E. Dehlin

Referanser: KR 56/05, KM 07/05

Saksdokumenter:

- KR 15/06: Saksorientering
- KR 15.1/06: Vedlegg: Kirkemøtets vedtak i KM 07/05: Kunsten å være kirke, punkt 15.
- KR 15.2/06: Vedlegg: Bispedømmenes innspill

Kunsten å være kirke. Regionale sentre

Sammendrag

Kirkerådet ga i 2003 Norske kirkeakademier (NKA) et mandat til å utforme en Kulturmelding for Den norske kirke. En av hovedkonklusjonene i denne meldingen var at det burde opprettes et nasjonalt senter for utøvende og skapende kunst, samt at 3 – 5 eksisterende fagmiljøer burde gis status som regionale sentra. Kirkemøtet sluttet seg til ideen om regionale sentra og vektla behovet for et nettverk og en koordinerende instans for dette nettverket.

I etterkant av Kirkemøtets behandling har Kirkerådet innhentet innspill og forslag fra bispedømmene om regionale sentra og aktuelle samarbeidsinstanser. Kirkerådet skal nå gi klarsignal for etablering av et nettverk, som forutsatt statlig finansiering, kan igangsettes i perioden 2007 til 2009.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet er glad for det engasjement og initiativ som vises regionalt og lokalt i forhold til regionale sentra. Kirkerådet legger spesielt merke til at det lokalt har blitt etablert nye konstellasjoner mellom lokale og regionale politiske myndigheter, ulike kunstinstitusjoner og kirken.
2. Kirkemøtets vedtak om opprettelse av regionale sentra fordrer statlig finansiering. Gjennom opprettelsen av et kirkemusikalsk senter i Bodø er første steg tatt i

forhold til oppbygging av regionale sentra, og Kirkerådet ber om at regionale sentra prioriteres i fordelingen av statlige kulturmidler.

3. Forutsatt statlig finansiering går Kirkerådet inn for å støtte opprettelse av en koordinerende instans som vil kunne stå for den videre utvelgelse og utvidelse av nettverket. Koordinerende instans skal bestå av et nasjonalt styre med administrativ støtte.
4. Det nasjonale styret skal bestå av representanter fra nasjonale kunstneriske og kirkelige organer, samt representanter fra de regionale sentra. Kirkerådet bestemmer størrelsen på styret og oppnevner hvilke organer som skal være representert. Organene oppnevner selv sine representanter. Kirkerådet skal ha to representanter i styret. Kirkerådet ber om å få utredet antall representanter, hvilke organer som skal være representert og et mandat for styret. Styrerepresentantene oppnevnes av de enkelte organer senere.
5. Administrativ støtte skal legges til ett av de regionale sentra. Oppgaven skal være å koordinere arbeidet mellom de ulike sentra, ha kompetanse på tilrettelegging av videre oppbygging av nettverket og være administrativ støtte for nettverkets nasjonale styre. Kirkerådet ber om at Oslo og Trondheim, som spesifikt har varslet interesse for å påta seg en koordinerende rolle, utredes nærmere i forhold til å kunne være administrativ støtte for det nasjonale styret.
6. Nettverkets nasjonale styre står for videre oppnevning av regionale sentra. Utredning skjer i regi av det regionale senteret som er administrativ støtte for nettverkets styre. Oppnevning av sentra skal skje på bakgrunn av kunstfaglige kriterier, Kirkemøtets føringer og at nettverket skal ha geografisk spredning.

Saksorientering

Den norske kirke skal være en kirke for alle som søker seg til den. I kirken skal det finnes et møtested for dialog og samtale, for rettledning og trøst, for utfordring og lindring, men mest av alt skal kirken være et møtested med det hellige; det vi ikke helt kan gripe med vår forstand og forståelse, men som sprenger snevre rammer og grenser. Som utfordrer oss til å tenke i gjennom livet, døden og evigheten og setter oss i en posisjon av undring, lengsel, tro og håp. Midt i dette er kunsten. Den slipper oss ikke, men utfordrer oss til å tenke, føle og tro. Den gir lindring, men også tvil, skaper håp, men også smerte, setter oss på valg, men bidrar også til frihet. I kirkens rom er kunsten til stede, ikke som et middel, men som en integrert del av kirkens budskap. I kirkerommet taler kunstnere til oss på tvers av tid, etnisk tilhørighet og språk.

Kunsten kan bekrefte lokal og nasjonal tilknytning, men kan også utfordre på at budskapet har en videre ramme enn lokalsamfunn og nasjon. Kunsten kan ikke sperres inne i snevre rammer, men kan være med på å knytte bånd mellom mennesker og folkegrupper og kan gi oss et språk som formidler estetisk, emosjonelt og spirituelt. Kirken trenger språk som formidler til ulike mennesker. Kunsten er et slikt språk, og en kirke som prioriterer dette språket vil være en levende og virkekräftig kirke.

Bakgrunn

Kirkerådet ga i 2003 Norske kirkeakademier (NKA) et mandat til å utforme en Kulturmelding for Den norske kirke. Kirkeakademiene nedsatte et utvalg ledet av Rikskonsertenes direktør Einar Solbu. Oppdraget gikk ut på å klarlegge kirkens kulturelle rolle i samfunnet ved å kartlegge ulike typer kunstnerlig virksomhet, utvikle en teologisk refleksjon rundt kirkens kulturelle oppdrag og uttrykksformer, utarbeide en strategi for en fremtidig kirkelig kultursatsing og synliggjøre nasjonale, regionale og lokale aspekt ved kulturelle uttrykksformer. Meldingen ble overlevert Kirkerådets leder i Jakob kirke den 8. mars 2005, og ble sendt ut på høring til en rekke høringsinstanser innenfor kirke- og kulturliv. Over 60 % av høringsinstansene besvarte henvendelsen.

Kirkemøtet 2005 grep tak i en rekke av utfordringene som ligger i kulturmeldingen i sin behandling. Lokale menigheter blir oppfordret til å arbeide videre med meldingen, bygge nettverk og gi rom for det kulturelle mangfold i kirken. Kunstnere inviteres til å arbeide med sine kulturuttrykk i en kirkelig sammenheng og det legges opp til at utdanningsinstitusjonene skal arbeide videre med teologisk refleksjon om kunst og teologi.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å komme tilbake med forslag til revisjon av regelverk for bruk av kirker og av retningslinjer for liturgisk inventar og utstyr. Behandlingen av dette vil bli lagt til Kirkemøtet 2007.

I denne saksutredningen er det Kirkemøtets føringer i forhold til ønsket om opprettelse av regionale sentra som skal behandles. Vedtaket legger opp til at regionale sentra skal fungere som kontaktpunkter i forhold til eksisterende fagmiljøer og lokal og regional virksomhet. Behovet for en koordinerende instans og ivaretagelse av ulike felter ble også

lagt i vedtaksform. Møtet delegerer til Kirkerådet, i samarbeid med bispedømmene og aktuelle samarbeidspartnere å utrede saken videre. For alle sentra har Kirkemøtet lagt innholdsmessige føringer på at:

- hvert regionale senter skal gi faglig tyngde til møtet mellom kirke, kunst og kultur.
- hvert regionale senter skal knyttes opp mot eksisterende fagmiljø i regionen.
- hvert regionale senter må samarbeide nært med lokal og regional kunstnerisk virksomhet, og gi rom for profesjonell kulturutfoldelse og amatørbasert og frivillig kulturaktivitet.
- hvert regionale senter skal stimulere lokale kunstneriske prosjekter.

Kirkemøtet vektlegger viktigheten av at nettverket har bred og utfyllende kompetanse. I tillegg legger Kirkemøtet noen føringer på hvilke ansvarsfelt som skal finnes som en del av nettverket:

- Kompetanse på samiske forhold.
- Lokale og folkelige kulturuttrykk.
- Storbykulturer.
- Ungdomskulturer.
- Rom for at fysisk funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede kan være skapere og deltagere i kunstnerisk virksomhet.

I tillegg vil det gjennom nettverket være viktig å ivareta de ulike kunstartene. Det bør sikres at det i nettverket finnes kompetanse i forhold til musikk, ordkunst, drama, dans, film, visuell kunst og arkitektur. Alle sentra bør ha bred kompetanse, men det vil være naturlig at enkeltsentra får et spesielt ansvar i forhold til en eller flere av disse kunstartene.

Innspill fra bispedømmene

Fra Kirkemøtets side var det viktig å betone at utvikling av sentra må ha lokal og regional forankring. Eventuelle sentra bør drives fram av et regionalt engasjement og et bredt samarbeid mellom kirkelige instanser og kulturinstitusjoner, samt lokale og regionale myndigheter. Som en del av en kartleggings- og avklaringsprosess tok Kirkerådet i desember 2005 kontakt med bispedømmene for å få innspill og oversikt over aktuelle sentra og samarbeidspartnere i de ulike regioner. Det er mottatt innspill fra 9 av 11 bispedømmer: Oslo, Tunsberg, Agder & Telemark, Stavanger, Bjørgvin, Møre, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer. Bispedømmenes innspill synliggjør at man i enkelte regioner har kommet svært langt i prosessen, og at det også finnes svært aktive miljøer lokalt med mye kompetanse og innsikt i behovene på feltet regionalt.

I det følgende vil bispedømmenes innspill kort presenteres. Alle innspillene er vedlagt, men her synliggjøres alternativene gjennom hvordan forslagene har tenkt å ivareta Kirkemøtets føringer:

1) Hvert regionale senter skal gi faglig tyngde til møtet mellom kirke, kunst og kultur.	
Oslo	Et senter i Oslo er tenkt å få en sentral oppgave med å utnytte potensialet for gjensidig utvikling som ligger i kontaktflaten mellom kirkelige og allmenne kulturuttrykk. Potensialet som ligger i de kirkelige fortellinger, symboler og kulturuttrykk skal tydeliggjøres innenfor et større offentlig rom. Like vesentlig er det for søkeren å se muligheter for fornyelse av kirkens arbeid med ord, tone og bilde som ligger i en sterkere interaksjon med allmenne kulturuttrykk og impulsene derfra. For å fylle sin funksjon må virksomheten kjennetegnes som søkende og eksperimentell og skape rom og muligheter for en åpen dialog mellom kirken og de øvrige kunst- og kulturinstitusjoner, der ulike aktører kan være initiativtakere og komme med innspill. Det argumenteres for at koordineringen av nettverket kan legges til dette senteret.
Tunsberg	I følge Tunsberg bispedømmeråd innehar Fagråd for kirkekunst i Tunsberg bispedømme tung fagkunnskap og har en sentral plass i nettverk. Fagrådet har gjennom arbeidet sitt blitt svært godt kjent med problemstillinger knyttet til kirkekunst, særlig i form av billedkunst, også innbefattet kirketekstiler. Ved å utvide dette fagrådet kan denne fagkunnskapen i enda sterkere grad gi faglig tyngde til møtet mellom kirke, kunst og kultur.
Agder og Telemark	Fra Agder og Telemark meldes det at et regionalt senter i Kristiansand vil ha en stor kirkelig og kulturfaglig bredde, der musikk, bildende kunst, visuell kunst, arkitektur, drama, teater og ungdomskultur vil være tyngdepunktet. Senteret vil stå i en nær relasjon til en rekke eksisterende institusjoner og miljøer i byen og regionen, der mange av dem allerede i dag fungerer i et nettverk. I tillegg har byen og distriktene rundt en rekke store festivaler og stevner, både i kirkelig og kulturell sammenheng.
Stavanger	Et regionalt senter i Stavanger vil kunne gi stor faglig tyngde til kirkebygging og kirkearkitektur. Likeså utvikles det ved Misjonshøgskolen et globalt sang- og salmesenter / "Senter for verdensmusikk". Bispedømmet har stor kompetanse på kordireksjon, pasjonsspill og andre felter.
Bjergvin	De fire ulike forslagene fra Bjergvin har ulik vektlegging. Bergen domkirke menighet vektlegger barnekultur og Barnas Katedral i Nykirken, Kirkens Bymisjons forslag har en diakonal profil ut i fra Korskirken, Bergen Kirkefestspill vil lage et senter med historiske bånd og som er knyttet til keltisk spiritualitet, mens Valestrand Kulturkyrkje satser på tilknytningen til det lokale (bl.a. Fartein Valen-arbeidet). I tillegg nevner bispedømmekontoret Fana kirke og amfi, samt Moster Amfi på Bømlo som aktuelle steder (som ikke fremmer egne innspill i denne omgang).
Møre	Møre presenterer en todelt modell mellom KKKK-festivalen i Kristiansund og Molde domkirke. KKKK-festivalen i Kristiansund ønsker å opprette et senter for formidling av kunst og kultur til barn og unge. Senteret tar sikte på å være en produksjons- og kompetanseressurs for Den kulturelle skolesekken og Den norske kirkes trosopplæring, både i regionen og nasjonalt. Molde domkirke er forsøksmenighet for gudstjenestespørsmål, og har kompetanse på erfaringer i tilknytning til dette, samt i samarbeid med andre lokale institusjoner og festivaler.
Nidaros	Nidaros bispedømme vektlegger at det i Nidaros og Trondheim er en bred kirkefaglig kompetanse der Nidaros biskop, Nidaros domkirke, Liturgisk senter og Religionsvitenskapelig institutt (NTNU) er sentrale aktører. Prestetjenesten ved St. Olav Hospital og Døves menighet i Trondheim er andre miljøer med kompetanse innenfor et mer avgrenset felt. Det er også en rekke kor, orkestre, teatre, museer og institusjoner i området. Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider og Olavsfestdagene er institusjoner med høy kulturfaglig og kirkelig kompetanse. Det argumenteres for at koordineringen av nettverket kan legges til dette senteret.
Sør-Hålogaland	Det er allerede igangsatt et regionalt kirkemusikksenter i Bodø. Senteret er støttet gjennom Statsbudsjettet, og får også støtte fra Bodø kommune. Senteret er etablert gjennom et samarbeid mellom Bodø kommune, Nordland fylkeskommune, Bodø kirkelige fellelsråd, menighetene, Bodø internasjonale orgelfestival og bispedømmerådet. Senteret har et godt

	utgangspunkt for å kunne bygge videre på usedvanlig gode samarbeidsforhold med kulturlivets institusjoner og ressurspersoner i bispedømmet. Senteret ønsker et fokus på hele bispedømmet og et klart Nord-Norgeperspektiv.
Nord-Hålogaland	Fra Nord-Hålogaland bispedømme uttrykkes det at senteret skal sette menighetene i bedre stand til å ta i bruk ulike kunstformer i sin virksomhet og gi kirken større faglig tyngde i møtet mellom kirke, kunst og kultur. Dette skal bl.a. skje ved å videreutvikle samarbeid med utøvere av ulike kunstneriske og kulturelle uttrykksformer for å gjøre kirken til en god samtalepartner, ivareta barn og unge som skapere og brukere av kultur i kirken, bidra til fornyelse av gudstjeneste og styrke det mellomfolkelige samarbeid mellom kirkene.

2) Hvert regionale senter skal knyttes opp mot eksisterende fagmiljø i regionen.	
Oslo	I Oslo er senteret lagt opp som et samarbeidsprosjekt mellom Oslo bispedømmeråd, Kirkelig Kulturverksted, Norske Kirkeakademier og Kirkelig fellesråd i Oslo. Lokalisering er tenkt til et senter i tilknytning til kulturkirken Jakob.
Tunsberg	Tunsberg foreslår at bispedømmets fagråd for kirkekunst kan utvides til å bli et regionalt senter. Fagrådet har gjennom arbeidet blitt svært godt kjent med problemstillinger knyttet til kirkekunst, særlig i form av billedkunst, også innbefattet kirketekstiler. Geografisk holder fagrådet til i Tunsberg, nærmere bestemt bosatt i midtre og nedre del av Buskerud. Med dette utgangspunktet og noe ressurstilgang kan fagrådets kontaktnett utvides: Innenfor konkret "rekkevidde" ser de at Vestfossen kunstlaboratorium har blitt et nasjonalt knutepunkt for samtidskunst. I dette nettverket hører også Fylkesmuseet for Buskerud/Galleri for Buskerud.
Agder og Telemark	I Kristiansand er det tatt initiativ til etablering av et senter i samarbeid mellom Agder og Telemark biskop, Domprosten i Kristiansand, De Internasjonale Kirkefestspillene i Kristiansand, Agder Teater og Sørlandets Kunstmuseum. Senteret er tenkt lagt til Kristiansands nye kulturhus. Det er etablert en arbeidsgruppe for et kirkelig ressurscenter som bl.a. består av ordfører Jan Oddvar Skisland, Pål Repstad fra Høgskolen i Agder, Alex Scherpf fra Agder Teater, Frøydis Lind fra Kirkefestspillene, stiftsdirektør Tormod Stene Hansen og Dag Nordbø fra Kristiansand Domprosti.
Stavanger	Noe uklart hvordan senteret er tenkt organisert og lokalisert, men det skisseres mulig samarbeid med Misjonshøgskolen, Stavanger Domkirke, korbevegelsen i Stavanger Domkirke, Universitetet i Stavanger, Cantando musikkforlag, IMI-kirken i Stavanger og ByMenigheten i Sandnes, samt Rogaland Teater og Haugesund Teater. Stavanger kommune og fylkeskommunen gir sin uforbeholdne støtte til etablering av et regionalt senter i Stavanger. Det vil også ligge til rette for samarbeid med "Stavanger 2008 – Europeisk kulturhovedstad".
Bjørgvin	Alle forslagene fra Bjørgvin baserer seg på samarbeid med lokale og regionale institusjoner.
Møre	Det er ikke redegjort for hvordan delingen mellom Molde, Kristiansund og eventuelt Ålesund er tenkt organisert, og hvordan et eventuelt samarbeid med andre skal foregå ut i fra denne kombinasjonen. Molde domkirke har et godt samarbeid med Musikkens venner, Molde kirkeakademi, jazzfestival, andre festivaler og teatermiljøet i Molde. KKKK-festivalen har et nært samarbeid med Møre og Romsdal fylke, og har også gjennom flere års arbeid et nært samarbeid med lokale, regionale og nasjonale kulturinstitusjoner.
Nidaros	Et regionalt senter i Trondheim vil kunne knyttes til allerede etablerte institusjoner. Da i første rekke Olavsfestdagene (OFD). OFD har i sine målformuleringer forankring i "Olavstradisjonen" og vil være en "arena for nyskapende kunst-, kultur- og kirkeliv". Etablering av et kirkelig senter i nær tilknytning til OFD vil være en videreføring av den profil som OFD har. OFD vil være en garantist for et bredt samarbeidsnettverk. En annen aktuell løsning er å knytte senter sterkere til den kirkemusikalske kompetansen ved Nidarosdomen eller den kirkefaglige kompetansen ved Liturgisk senter.
Sør-Hålogaland	Senteret er allerede igangsatt i Bodø, så senteret er selv et etablert fagmiljø. Profilen som kirkemusikksenter er nå i ferd med å tydeliggjøres, og det er tenkt et nærmere samarbeid

	med flere institusjoner, bl.a. KUN. Samarbeid med Nordland musikkfestuke, Bodø internasjonale orgelfestival og trosopplæringsprosjektet "Barn i katedralen" vil også stå sentralt.
Nord-Hålogaland	Senteret i Nord-Hålogaland er i første fase tenkt organisert som eget prosjekt under Nord-Hålogaland bispedømmeråd, og plasseres i Tromsø. I utgangspunktet er det tenkt en stilling, som bør økes til to årsverk etter to års drift.

3) Hvert regionale senter må samarbeide nært med lokal og regional kunstnerisk virksomhet, og gi rom for profesjonell kulturutfoldelse og amatørbasert og frivillig kulturaktivitet.	
Oslo	Senteret skal fungere som en inkluderende paraply over alle som arbeider innen kunstfeltet i kirken i Oslo. Senteret bør være åpent – med en økumenisk innstilling, tillitskapende, fritt for kjepphester om hvordan ting kan gjøres, bestemte estetiske idealer, sjangere osv. Senteret skal ha et særlig ansvar for dialogen mellom kirken og de øvrige kunst- og kulturinstitusjoner og skal drive med kompetanseutvikling, faglig rådgivning og skape nettverk for utvikling av informasjon og ideer om hva som skjer innen feltet kunst og kirke.
Tunsberg	Et regionalt senter i Tunsberg vil kunne samarbeide med det frodige spekteret i de aktive musikkmiljøene i spenn fra både aktivitetene i Bragernes kirke, Folkemusikksenteret og det levende ten-sing og barnekormiljøet i dette distriktet. I tillegg til musikklinja er det også dans- og dramalinje på St. Hallvard skole – en ressurs det kunne vært fint å utnytte bedre.
Agder og Telemark	Da mange av Kristiansands eksisterende institusjoner og miljøer allerede inngår i et nettverk, vil senteret kunne stå i en nær relasjon til disse. Det er søkt om midler fra Kristiansand kommunes stiftelse Cultiva for å utrede mulighet for et regionalt senter. Søknaden ble innvilget med kr 80 000,- og det vil bli engasjert en prosjektleder. Dette viser kommunens vilje til å satse på kulturlivet og sikrer at planleggingen av senteret er i god gjenge. Det er også tenkt at senteret skal samlokaliseres med en rekke av byens kulturinstitusjoner i byens nye kulturhus.
Stavanger	I Stavanger er det lagt opp til "Pasjonsuker" i ukene før påske hvert år med en rekke kulturarrangementer og med pasjonsspill hvert fjerde år (neste gang i 2008). Dette er et stort arrangement som involverer flere av regionens kulturinstitusjoner. Gjennom korvirksomheten i Domkirken involveres over 250 sangere fra hele Rogaland.
Björgvin	Dette er avhengig av hvilken modell / hvilket senter som eventuelt blir valgt i Björgvin.
Møre	Både i Molde domkirke og i Kristiansund er det tenkt et nært samarbeid med lokal, kunstnerisk virksomhet. I Molde har det i en årrekke vært satset bevisst på relasjonsbygging til flere kunst- og kulturmiljøer i byen. For Kristiansunds del er arbeidet i første rekke knyttet til Den kulturelle skolesekken og kirkens trosopplæring. Samarbeidet er tenkt i forhold til institusjoner som representerer dette lokalt, regionalt og nasjonalt.
Nidaros	Det er i dag en rekke samarbeidsrelasjoner om kunstnerisk virksomhet i Trondheim og Nidaros. Olavsfestdagene i Trondheim, Olsokdagene på Stiklestad, konsert- og kulturprogrammet i Domkirken er noen eksempler på det. "Spelet om Heilag Olav" er kanskje det beste uttrykk for samarbeid mellom profesjonelle, amatører og frivillige. Samhandling er i følge bispedømmerådet et særmerke for kulturen i denne landsdelen.
Sør-Hålogaland	Det er lagt opp til et nært samarbeid med både lokale institusjoner og prosjekter. Det tenkes rekruttering, produksjon og kompetanseutvikling med vekt på samarbeid. Det vil bl.a. knyttes arbeid til musikklinjene på de videregående skolene i Nordland fylke, der det tilrettelegges for deltagelse av unge i tilknytning til kirkene.
Nord-Hålogaland	Prosjektet i Tromsø ønsker å videreutvikle bruken av profesjonelle kulturutøvere i kirkene ved gudstjenester, konserter og andre arrangementer i kirkene. Involvering av amatører kan skje gjennom å øke samarbeid mellom kulturskoler og lokalmenigheter og bruk av lokale kor. Det samiske og kvenske er også sentralt i Nord-Hålogaland.

4) Hvert regionale senter skal stimulere lokale kunstneriske prosjekter.	
Oslo	Senteret kan stå for produksjon, gjennomføring og formidling av større, utadvendte prosjekter, for eksempel i samarbeid med Kulturhusnettverket, Rikskonsertene, Riksteatret og / eller lokale menigheter. Med basis i kontaktnett av artister, kunstnere og menigheter kan også senteret stå for utvikling av nytt, norsk repertoar innen områdene musikk, ordkunst og teater, i samarbeid med ulike enheter innen kirken.
Tunsberg	Ikke spesielt nevnt hvordan dette skal skje.
Agder og Telemark	Samarbeid vil vektlegges i arbeidet ved et senter i Kristiansand. Lokale prosjekter vil kunne gjennomføres gjennom et nært samarbeid med flere lokale og regionale institusjoner.
Stavanger	Det er planlagt en rekke store kirkelige prosjekter i tilknytning til ”Stavanger 2008 – Europeisk kulturby”. Et regionalt senter vil kunne inngå i en organisatorisk struktur som er under etablering i sammenheng med kulturbyplanleggingen.
Bjørgvin	Flere av forslagene fra Bjørgvin har en klar lokal forankring og tenker konkret i forhold til lokale prosjekter.
Møre	Prosjektet i Molde vil bygge videre på det gode arbeidet som finnes i domkirken, mens i Kristiansund vektlegges arbeid med Den kulturelle skolesekken og prosjekter som vil stimulere formidling gjennom ulike kunstuttrykk.
Nidaros	Prosjektet i Nidaros forstår sin rolle som å stimulere til konkrete kunstneriske prosjekter innenfor et bredt felt av ulike kunstarter og med profesjonelle og amatører som aktivt skapende og deltagende. I OFDs målsettinger er stimulering til kunstneriske prosjekter en selvfølge og integrert i den kunstneriske profil. Et nytt senter vil kunne bygge på erfaring og kompetanse som OFD sitter på innenfor dette feltet. Det kan stimulere lokale prosjekter i hele regionen og landet for øvrig.
Sør-Hålogaland	Senteret i Bodø vektlegger i tillegg til rekruttering og kompetanseutvikling feltet produksjon. Her vil senteret kunne gi tilskudd til lokale / regionale initiativ, bidra med produsentkompetanse og gi faglig støtte for å realisere produksjoner. Her vektlegges spesielt samarbeidet mellom amatører og profesjonelle, samt mellom lokale og tilreisende aktører. Gjerne med et fokus på barn og unge.
Nord-Hålogaland	Prosjektet i Tromsø ønsker å stimulere lokale kunstneriske prosjekter tuftet på bl.a. samiske og kvenske tradisjoner. Kulturutveksling mellom samiske, russiske, finske, svenske og norske kulturutøvere i ulike kirker i bispedømmet er et annet satsingsområde.

5) ”Spesialkompetanse”	
Oslo	I tillegg til bred kompetanse på flere kulturuttrykk vil senteret kunne ta på seg ansvar i forhold til nasjonal koordinering, samisk kompetanse, faglig rådgivning, dialog, arkivressurser osv.
Tunsberg	I tillegg til gode kunnskaper om billedkunst og kirkekunst vil også senteret kunne ha spesiell kompetanse på tekstilkunst.
Agder og Telemark	I tillegg til bred kompetanse innen flere kulturuttrykk vil senteret kunne ha en spesiell kompetanse på kunstnerisk arbeid blant psykisk utviklingshemmede og på ungdomskulturer.
Stavanger	I tillegg til bred kompetanse på flere kulturuttrykk vil senteret kunne ha en spesiell kompetanse på kirkebygging, arkitektur og utsmykning, på globalt sang og salmearbeid og på pasjonspill.
Bjørgvin	Dette vil være forskjellig ut i fra hvilke(t) senter og sentermodell man ser for seg i bispedømmet, men Bjørgvin har etter sitt ”barneår” mye kompetanse på arbeid i forhold til barn og unge.
Møre	Molde: God erfaring med relasjonsbygging til andre kulturinstitusjoner. Kristiansund: God kompetanse på formidling til barn og unge.

Nidaros	I tillegg til bred kompetanse på en rekke felt vil et senter i Trondheim ha en særskilt kompetanse på samhandling og arbeid på tvers av organer og institusjoner og mellom profesjonelle og amatører. Det vil også være mulig med en spesiell kompetanse innen musikk, liturgikk, visuell kunst og ordkunst. I tillegg vil det være kompetanse på sørsamisk kirkeliv, storbykultur og arkitektur. Senteret vil også kunne påta seg nasjonal koordinering.
Sør-Hålogaland	Senteret legger utvilsomt opp til å ha god kompetanse på kirkemusikkfeltet. I tillegg nevnes spesielt rekruttering (til kirkemusikk) som et satsingsområde for senteret.
Nord-Hålogaland	Prosjektet i Tromsø vil kunne bidra med kompetanse på samiske og kvenske kunst- og kulturuttrykk, kunstnerisk utfoldelse for funksjonshemmede og utviklingshemmede (gjennom Trastad samlinger og Nord-Norges diakonistiftelse) og kulturutveksling.

En kort vurdering

Oslo bispedømme presenterer et gjennomarbeidet, velbegrunnet forslag som ivaretar Kulturmeldingens intensjon og Kirkemøtets føringer. Bak forslaget står eksisterende institusjoner med faglig tyngde, som har arbeidet fram gode relasjoner mellom kirke- og kulturliv i en årrekke. Det skisseres en mulig struktur, og det presenteres en gjennomtenkt skisse for det innholdsmessige i et eventuelt senter. Det argumenteres godt, faglig og gjennomtenkt for at senteret i Oslo bør ha en koordinerende funksjon i nettverket.

Fagrådet for kirkekunst i Tunsberg bispedømme gjør et viktig og godt arbeid i bispedømmet og er med på å øke den kunstfaglige kompetansen innen kirken i Tunsberg. Innspillet går ut på å utvide fagrådets kontaktnett. Fra Kirkerådets side leses innspillet mer som et ønske om mer ressurser til Fagrådets arbeid enn at fagrådet vil være utgangspunktet for å etablere et regionalt senter i Tunsberg bispedømme. Det skisseres likevel miljøer som kan være aktuelle for et samarbeid.

Agder og Telemark bispedømme har vært i dialog med en rekke institusjoner og personer i kulturlivet, som alle stiller seg positive til et samlende kontaktsenter i Kristiansand. Arbeidet i dette bispedømmet kjennetegnes også ved sterk politisk støtte og vilje til finansiering fra kommunale myndigheter. Arbeidsgruppen som skal planlegge etablering av et regionalt senter inkluderer bl.a. byens ordfører og representanter fra kirke og kulturliv. Det er bygd opp et svært godt rammeverk rundt planleggingsarbeidet, men gjennom innspillet som nå er mottatt er det svært lite om hva senteret skal arbeide med (innhold) og planer for hvordan arbeidet er tenkt organisert.

Fra Stavanger bispedømme vises det til en rekke faktorer som tilsier at Stavanger er et godt alternativ for et regionalt senter. Bispedømmet kan vise til bred og omfattende kompetanse, som kan gi gode ringvirkninger gjennom et regionalt senter. Politiske myndigheter gir uforbeholden støtte til etablering av et senter. Det vises til en rekke samarbeidsmuligheter i forhold til omkringliggende institusjoner, men det sies lite om hvordan senteret er tenkt organisert ut over at senteret muligens kan integreres i tenkningen rundt oppbyggingen av organisasjonen ”Stavanger 2008 – Europeisk kulturhovedstad”.

I Bjørgvin bispedømme er det et stort engasjement, og det ble oversendt flere ulike forslag fra bispedømmet. Fra Bjørgvin kommer et av de få forslagene fra en institusjon som ikke ligger i en større by, nemlig Valestrand kulturkyrkje. Det kan være spennende å tenke at en slik institusjon vil kunne inngå i nettverket av regionale sentra. Forslaget fra

Bymisjonen i Bergen er i skjæringspunktet mellom kultur og diakoni, mens Nykirken presenterer muligheten for et regionalt senter for barnekultur. Bjørgvin bispedømmeråd har ikke behandlet saken, og en videre prioritering fra deres side vil være nødvendig før det blir tatt stilling til et regionalt senter i Bjørgvin.

I Møre bispedømme er det et nært samarbeid mellom bispedømmet og kulturavdelingen i Møre og Romsdal fylke. I Kristiansund har kirke, kunst og kulturfestivalen (KKKK-festivalen) i en årrekke gitt verdifulle innspill til kontakten mellom kirke, kulturliv og samfunn. Søknaden fra KKKK-festivalen er knyttet til trosopplæringsreformen da de ønsker å starte et "Kirkens senter for kulturformidling til barn og unge". På den måten oppfyller de Kirkemøtets vedtak om at "Kulturmeldingens utfordringer må få prege trosopplæring" og at "barn og unge må slippes til og bli ivaretatt, både som skapere og brukere av kultur". Festivalen har en gjennomtenkt organisering der styret utgjøres av representanter fra fylke, bispedømme og eventuelt nasjonal representasjon. I Molde domkirke drives det også et arbeid med utstrakt samarbeid med festivaler og kunstmiljøer. Fra bispedømmet ønsker man å skape ett senter ut av KKKK-festivalen og Molde domkirke (og eventuelt Ålesund). Dette gjør profilen på et eventuelt senter noe mer uklar, og svekker nok heller forslaget enn å styrke det.

Nidaros bispedømmeråd har behandlet saken og invitert til konsultasjon med en rekke statlige, kommunale og kulturelle instanser og institusjoner i Trondheim. Senteret er muligens tenkt tilknyttet Olavsfestdagene (OFD), som fungerer som en kirkelig "knotepunktfestival". Det argumenteres ut i fra OFDs involvering for at et eventuelt senter i Trondheim vil sitte på god kompetanse på samhandling og arbeid på tvers av organer og institusjoner og på forholdet mellom profesjonelle og amatører, og at det derfor kan ligge til rette for at dette senteret kan påta seg en koordinerende rolle. Det er fortsatt noe uklart hvordan et eventuelt senter er tenkt organisert innenfor OFD, og det er også noe usikkert hva som skal være senterets oppgaver, men innspillet fra Nidaros viser at det er et stort engasjement på feltet og at det kan ligge godt til rette for videre arbeid i forhold til et regionalt senter i Trondheim.

I Sør-Hålogaland er arbeidet godt i gang, og initiativtakerne har lyktes med å få statlig og kommunal finansiering til arbeidet. Det tenkes målbevisst og godt i forhold til satsing på kirkemusikk og det legges opp til langsiktig tenkning på rekruttering, kompetanseutvikling og produksjon. Senteret vil være en selvfølgelig del av et nettverk av regionale sentra, og vil fungere som et kirkemusikalsk sentrum for hele regionen.

I Nord-Hålogaland kan et eventuelt senter nyte godt av mange gode samarbeidspartnere. Trastad samlinger har høy kompetanse i forhold til å formidle kunst fra psykisk utviklingshemmede, og det vil også være mye å spille på i forhold til samisk og kvensk kulturforståelse og i forhold til et internasjonalt samarbeid i Barentsregionen. Senteret er i utgangspunktet tenkt knyttet til bispedømmekontoret i Tromsø, og er et av de få sentra som er tenkt organisert såpass tett opp til den kirkelige struktur. Samtidig er det tenkt et nært samarbeid med et regionalt kirkemusikalsk senter i Bodø.

Veien videre

Ved behandlingen av sak "KM 07/05 Kunsten å være kirke" under Kirkemøtet 2005 uttalte komité E:

"Stortingsmelding 48 (2002–2003) "Kulturpolitikk fram mot 2014" omtaler positivt både verdien av kulturelt og kunstnerisk arbeid i forhold til gudstjenesten, og kirkens brede kulturarbeid lokalt. Kirkemøtets komité mener dette åpner et større rom for kirken i kulturarbeidet i samfunnet. Det utfordrer kirken til større åpenhet og dristighet i samspill med kultur- og kunstmiljøer. Dette inviterer kulturarbeidere og kunstnere til å se kirkens trosunivers med sine fortellinger og symboler som en faglig utfordring. Det utfordrer politikere til å inkludere kirken, lokalt og nasjonalt, når kulturell og kunstnerisk utfoldelse skal prioriteres" og "Komiteen har merket seg det Kulturloftet som regjeringen ønsker å gjennomføre. Kunst- og kulturarbeidet i kirken bør være en naturlig del av dette."

Denne utfordringen går nå videre i det Kirkerådet ønsker å iverksette Kirkemøtets vedtak om regionale sentra.

Den videre prosess bør ha et fokus i at arbeidet drives fram regionalt, men at Kirkerådet har en tilretteleggende rolle i forhold til nasjonale myndigheter og i struktur og oppstart av nettverket. Konsekvensene av dette vil gjenspeiles i at Kirkerådet gir føringer for oppstart av nettverket, tilrettelegger for finansiering gjennom kontakt med nasjonale myndigheter og ivaretar Kirkemøtets føringer for nettverket.

Når Kirkemøtets intensjon er ivaretatt, er det viktig å gi nettverket selvstendighet og kunstnerisk frihet. Den videre oppbyggingen av nettverket bør derfor legges til nettverket og dets styre, og ikke detaljstyres fra Kirkerådet. Oppbygging og videre oppnevning av regionale sentra bør derfor skje fra det Kirkemøtet kaller koordinerende instans.

Koordinerende instans: Nettverkets styre og administrative støtte

Koordinerende instans kan beskrives som nettverkets styre med administrative støtte. Det understrekes at dette ikke er et nasjonalt senter, men at ordningen skal dekke behovet for samordning og felles strategier i nettverket. Administrasjonsfunksjonen for det nasjonale styret er dermed en ekstra funksjon ved det regionale senteret som vil påta seg rollen.

Administrativ støttefunksjon får i oppgave å utrede oppstart av nye regionale sentra, koordinere og samordne nettverket og bistå styret som vertskap og tilrettelegger av møter. *Styret* får i oppgave å oppnevne regionale sentra, legge føringer for nettverket som helhet og ivareta nettverkets kunstneriske integritet. Hvert av de regionale sentra må ha et eget styre for regional virksomhet.

Styret bør ha representasjon fra nasjonale kunstneriske og kirkelige organer, men også fra deltakende regionale sentra. Kirkerådet bestemmer styrets størrelse og velger ut hvilke institusjoner som skal være representert i styret, mens de ulike institusjonene selv oppnevner styrerepresentanter. Regionale sentra vil representeres etter hvert som de blir opptatt som en del av nettverket. Som Kirkemøtets utøvende organ vil det være naturlig at Kirkerådet har to representanter i styret. En av Kirkerådets representanter bør være

blant Kirkerådets valgte medlemmer, mens den andre representanten bør være en Kirkerådsoppnevnt representant med solid kunstfaglig og kirkelig kompetanse.

Administrativ støttefunksjon bør legges til ett av de regionale sentra. Denne funksjonen blir en tilleggsfunksjon ved dette senteret. Fra Oslo og Nidaros bispedømmer argumenteres det godt for å kunne ta på seg en koordinerende funksjon i nettverket. Kirkerådet tar ikke stilling til lokaliseringsdebatt i dette møtet. Valg av administrativ støttefunksjon skjer praktisk ved at Oslo og Nidaros (og eventuelt andre regionale sentra) legger fram argumentasjon for at deres senter skal ha denne funksjonen i nettverket. Denne argumentasjonen skal være basert på kunstfaglig og kompetansemessig hensiktsmessighet i å plassere denne funksjonen i en av disse byene, og at søkeren sitter med nødvendig kompetanse og faglighet til å koordinere og utvide nettverket. Valg av administrativ støttefunksjon fordrer en grundig saksbehandling basert på kunstfaglige og kirkelige vurderinger. Denne utredningen vil bli bestilt fra ekstern kompetanse i etterkant av Kirkerådets møte og legges fram for Kirkerådet. Ut i fra dette beslutningsgrunnlaget vil Kirkerådet kunne avgjøre hvilket av de to alternativene som kan velges som administrativ støtte i junimøtet.

Videre oppbygging av nettverk

Oppbyggingen av et nettverk av kirkelige ressurs og kompetansesentra for skapende og utøvende kunst bør skje i to eller tre faser.

Første fase består av utnevning og konsolidering av koordinerende instans (styre og administrativ støtte).

Andre fase er en utredningsfase der koordinerende instans (administrativ støtte) utreder den videre oppbygging av nettverket. De første 2 – 3 sentra vil kunne oppnevnes av styret så snart det er i gang. Det er viktig at konsolideringen av nettverket starter tidlig. Flere sentra er i gang, eller har kommet svært langt i planleggingen og har støtte fra gjeldende bispedømme / region. Disse har også startet et omfattende utredningsarbeid og har stor kompetanse på området. Koordinerende instans kan trekke inn disse sentra tidlig i prosessen slik at det kan tenkes helhet og gjensidig kompetanseoppbygging tidlig i prosessen. Det bør etterstrebtes geografisk spredning og at hvert enkelt senter kan gi spesialkompetanse til nettverket. Hvert av sentrene bør også ha en såpass bred kompetanse at de kan betjene regionen.

Enkelte bispedømmer har vært involvert og kommet langt i utviklingen av regionale sentra: Oslo bispedømme, Sør-Hålogaland bispedømme og Agder og Telemark bispedømme er allerede i gang, eller har svært utviklede planer for regionale sentra. Andre bispedømmer har også hatt nær kontakt med politiske myndigheter, samarbeidende institusjoner og kulturinstitusjoner. Slik nettverksbygging er viktig, og gir et godt grunnlag for videre arbeid i regionen. To – tre sentra bør være inkludert i nettverket i løpet av 2007.

Tredje fase består av videre oppbygging av nettverket. Forutsatt finansiering kan dette skje i 2008 og 2009. Er finansieringen på plass kan det ligge an til en gradvis

oppbygging. Utvidelsen av nettverket skjer da ut i fra kunstneriske avveininger og regionale behov, og utvelgelsen skjer i regi av koordinerende instans og ut i fra det voksende nettverket.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Etter Kirkemøtets vedtak har det vært innledende kontakt i forhold til to av stortingskomiteene for oppfølging av vedtaket; Stortingets familie- og kulturkomité og Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité. I april 2006 er Stortingets familie- og kulturkomité invitert til et møte i Kirkens Hus for å få presentert kirkens arbeid i forhold til dette feltet, og med en klar utfordring om å legge til rette for en gradvis oppbygging av et nettverk. Statssekretær Randi Øverland og en representant fra Kultur- og kirke departementet vil også bli invitert til dette møtet.

For koordinerende instans vil det være viktig å komme tidlig i gang med forberedelse og utredning av nettverket. Til dette utredningsarbeidet er det i OVF-saken (KR 10/05) innstilt kr 50 000,- til bruk i 2006. I tillegg er det foreslått kr 10 000 til utredning av hvilket senter som skal inneha administrativ støttefunksjon.

Oppbyggingen av et nettverk er avhengig av statlig finansiering. Hva dette vil utgjøre økonomisk må utredes nærmere, men som en startkapital må det regnes med at hvert regionale senter vil trenge én til tre millioner kroner. Det legges opp til en gradvis oppbygging i to faser der nettverket skal rapportere på måloppnåelse og fremdrift før videre oppbygging.

Støtte til dette prosjektet vil være vel anvendte midler, og samfunnsmessig vil det være heldig om dette blir prioritert fra politisk hold. Kirken er til stede i alle deler av Norge, og utgjør derved et nettverk med forgreninger til alle regioner. Gjønnesutvalget understreker nettopp at kirken skal forbli en landsdekkende kirke der dåp er eneste medlemskriterium. I vårt land har kirken vært en kulturbærer. Til hvert minste bygdesamfunn og hver største by har kirken brakt kunstneriske uttrykksformer i ord, toner og bilder. Dette ansvaret ønsker kirken seg å være bevisst. Den norske kirke ønsker å være en god forvalter av sin kulturelle kapital og vil være en åpen, lyttende og krevende partner for kunstnere og kunstmiljøer, både utenfor og innenfor kirken. Ved å satse på kirken som kulturbærer og kulturformidler åpnes det opp for et nettverk med nasjonal gjennomslagskraft og betydning. Kombinert med at kirken videreutvikler sin kunstneriske kompetanse og satser på god kvalitet, vil dette gi gode ringvirkninger i hele vårt land.